

Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Vakıfları

Prof. Dr. Şükrü YILDIZ¹

6102 sayılı TTK m. 522, anonim şirketin esas sözleşmesinde, şirketin yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek üzere yedek akçe ayırımını öngörebileceğini, yardım amacına özgülünen bu yedek akçelerin ve diğer malların şirket malvarlığından ayrılarak, kurulması zorunlu olan bir vakıf veya kooperatifin malvarlığını oluşturması gerektiği, vakıf senedinde, vakıf malvarlığının şirkete karşı alacaktan ibaret olacağına öngörülebileceği, şirketin bu amaca özgülendiği yedek akçeden başka, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınmışsa, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırımdan yararlanamadıkları takdirde çalışanlara ve işçilere hiç değilse ödedikleri tutarları ödeme tarihinden itibaren kanuni faizi ile birlikte verileceği şeklinde hüküm altına almıştır².

Belirtmek gerekir ki, 6762 sayılı TTK m. 468 yer alan işçiler ve çalışanlar lehine yardım vakıflarına ilişkin hükmün, 743 sayılı Medeni Kanun'un vakıflara ilişkin hükümlerin değiştirilmesinde etkili olduğu, "Türk Medeni Kanununun Tesislere ilişkin faslına değiştiren, 1967 tarihli ve 903 Sayılı Kanun" hükümlerinin incelenmesinden anlaşılmaktadır. Bu değişiklik ile birlikte, TTK m. 468'e uyumlu şekilde, 743 sayılı TMK m. 77/a ile 79.

1 İbn Haldun Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi.

2 Benzer bir düzenleme 6762 sayılı mülga TTK m.468'de de yer almaktaydı. Mülga TTK m. 468'in kapsamının, TTK m. 522 maddenin kapsamına göre daha dar olduğu anlaşılmaktadır. Zira, yeni metindeki, şirket yöneticileri ibaresi ile, "... veya kooperatif kurulması zorunludur" ibaresi yer almamaktadır.

Maddelerinde, çalıştırılanlara ve işçilere yardım vakfına ilişkin hükümler öngörülmüştür. Aynı düzenlemenin 4721 sayılı TMK m. 110 hükmünde de benimsendiği görülmektedir.

Önemle ekleyelim ki, anonim şirketler tarafından TTK m. 522 gereğince kurulabilecek³, çalışanlar ve işçiler lehine yardım vakıfları, işçilerin şirket karına iştirak etmelerinin özel bir biçimini oluşturmaktadır. Zira, TTK m. 522/1, şirket karından ayrılan bir miktarın, şirket esas sözleşmesinde yer alan hüküm gereği veya TTK m. 523/3 uyarınca esas sözleşmesinde hüküm bulunmasa bile genel kurul kararı ile işçilere yardım vakıflarına aktarılabilir. Böylece, şirket karından ayrılan bir miktar paranın, amacı işçilerin sosyal güvenlikleri ve refahlarını sağlamak olan vakıf tüzel kişiliği eliyle kullanılması mümkün olmaktadır⁴.

Bu vakıflar, çalışanlara ve işçilere, evlenme, doğum, ölüm, işgöremezlik, hastalık ve kazalarda yardım gibi konularda yardım etmek, yani işçilerin ekonomik çıkarlarını gerçekleştirmek amacını taşımaktadırlar. Esasen bu vakıflardan yararlananlar, sadece çalışanlar ve işçiler olmayıp, onların eş, çocuk ve anne ve baba gibi yakınları da olabilmektedir⁵.

Ülkemizde kurulan bu tür vakıfların, işçilere kredi vermesi, konut yardımı yapması, yiyecek ve giyecek verilmesi gibi yararların sağlanmasına hizmet etmesi, işveren ile işçiler arasındaki sosyal barışın sağlanmasına açıkça katkı sağlamaktadır.

Bu vakıflara sağlanan gelirlerin tamamı anonim şirketin karından oluşabileceği gibi, vakıf gelirlerinin şirket karından yapılan özgülleme yanında, yöneticilerden, çalışanlardan ve işçilerden aidat alınması yoluyla artırılması da mümkün kılınmıştır. Bu şekilde kurulmuş bir vakıf bulunması durumunda, iş ilişkisinin sonunda, vakıf senedine göre yapılan ayırimdan

3 TTK m. 610/1 hükmü gereğince, anonim şirketlere ilişkin m. 514 ila 527 hükümlerinin limited şirketlere de uygulanacağından, limited şirketlerinde TTK m. 522 uyarınca çalışanlar ve işçiler lehine yardım vakıfları kurması mümkün bulunmaktadır.

4 Tekinalp, Ünal; İşçi ve Müstahdemler Yararına Yardım Akçeleri ve Yardım Vakıfları, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: IV, 1968, s. 420.

5 Ballar, Suat; Yeni Vakıflar Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2015, s.71.

yararlanmadıkları takdirde, işçilere ve çalışanlara vakfa ödedikleri tutarları, ödeme tarihinden itibaren kanuni faizi ile birlikte talep etme imkanı verilmiştir.

Türk hukukunda Yargıtay konuya ilişkin uyuşmazlıklarda verdiği kararlarında, bu hükmü işçiler lehine yorumlayarak istikrarlı bir içtihat oluşturmuştur.

Çalışmada bu vakıflar, TTK m. 522 ve MK m. 110 kapsamında ele alınıp türleri açıklanacak, işçilerin vakıfların yönetiminde yer alınamayacağı irdelenecek ve vakfa aidat ödeyen işçilerin, iş akdinin sona ermesi durumunda, ödediği bu paraları hangi şartlarda isteyebileceği sorunları üzerinde durulacaktır.